

Nr 2

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1968/69 inom justitiedepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

(3:e avd.)

DRIFTBUDGETEN

Andra huvudtiteln

Justitiedepartementet m. m.

1) Statsrådsberedningen: Avlöningar m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1, bilaga 4, framlagda förslag (punkterna A 1—A 11, s. 4—10 i utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden för den 3 januari 1968) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Statsrådsberedningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 631 000 kr.,

2. till *Statsrådsberedningen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 171 000 kr.,

3. till *Justitiedepartementet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 7 792 000 kr.,

4. till *Justitiedepartementet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 640 000 kr.,

5. till *Justitiedepartementet: Svensk författningssamling* ett förslagsanslag av 550 000 kr.,

6. till *Justitiekanslern: Avlöningar* ett förslagsanslag av 564 000 kr.,

7. till *Justitiekanslern: Omkostnader* ett förslagsanslag av 35 000 kr.,

8. till *Lagberedningen* ett reservationsanslag av 577 000 kr.,

9. till *Fideikommissnämnden* ett reservationsanslag av 97 000 kr.,

10. till *Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter* ett förslagsanslag av 50 000 kr.,

11. till *Kommittéer m.m.* ett reservationsanslag av 6 100 000 kr.

2) **ADB-system för fastighetsdata.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkten A 12, s. 10—20), såvitt nu är i fråga, och med hänvisning till tredje lagutskottets utlåtande nr 5 hemställer utskottet

att riksdagen till *ADB-system för fastighetsdata* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 2 250 000 kr.

3) **Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde.** Kungl. Maj:t har (punkt A 13, s. 20) föreslagit riksdagen att till Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

Motsvarande anslag i gällande riksstat, betecknat Efterutbildning inom rättegångsväsendet, är uppfört med 230 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 160 av herr *Karl Pettersson m. fl.* och II: 210 av herr *Andersson i Örebro m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till lämpligt utformat ekonomiskt stöd till nämndemannaföreningarnas studieverksamhet.

Utskottet. Anslagsberäkningen och vad i samband därmed anförts föranleder inte till erinran.

Ett motionsyrkande med samma innehåll som det nu framställda förelades senast 1967 års riksdag. Med hänvisning till vad utskottet i anledning därav yttrat (SU 1967: 2, s. 17) avstyrks bifall till motionerna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 150 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 160 och II: 210.

4) **Extra utgifter.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt A 14, s. 20) hemställer utskottet

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 430 000 kr.

Polisväsendet

5) **Rikspolisstyrelsen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 1—B 3, s. 22—31) hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta två tjänster som avdelningschef i Ce 2 och en tjänst som byråchef i Ce 1 hos rikspolisstyrelsen,

2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar som fordras med anledning av omorganisationen,

3. att riksdagen medger att, enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet, beställning för datamaskinanläggning får läggas ut till ett värde av högst 850 000 kr., att betalas under budgetåret 1969/70,

4. att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

a) till *Rikspolisstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 16 300 000 kr., varav 1 900 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

b) till *Rikspolisstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 9 150 000 kr., varav 200 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

c) till *Rikspolisstyrelsen: Datamaskinanläggning m. m.* ett reservationsanslag av 650 000 kr.

6) **Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt B 4, s. 31—34) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 27 300 000 kr., varav 15 800 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 25 600 000 kr., varav 14 500 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

I de likalydande motionerna I:224 av herr *Brundin* och fru *Segerstedt Wiberg* och II:295 av herr *Thylén m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte till Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1968/69 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 500 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 27 800 000 kr. att användas till inköp av 10 stycken TV-kameror för bevakning av tingstadstunneln.

Utskottet. Enligt vad som upplysts för utskottet har de fasta installationerna för den föreslagna televisionsövervakningen byggts in och de extra kostnaderna för en senare komplettering skulle därför inte bli väsentliga.

De föreslagna åtgärderna har enligt utskottets mening, även om de har ett betydande värde, inte heller sådan prioritet att de bort utföras inom ett enligt motionerna vidgat anslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 224 och II: 295, såvitt nu är i fråga, till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 27 300 000 kr., varav 15 800 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

7) *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m. m. fl. anslag.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 5—B 7, s. 34—36) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* ett förslagsanslag av 34 300 000 kr., varav 24 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

2. till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.* ett förslagsanslag av 23 050 000 kr.,

3. till *Polisverket: Diverse utgifter* ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

8) *Lokala polisorganisationen: Avlöningar och Omkostnader.* Kungl. Maj:t har (punkterna B 8—B 9, s. 36—42) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1968/69 anvisa

a) till Lokala polisorganisationen: Avlöningar ett förslagsanslag av 489 000 000 kr., varav 112 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

b) till Lokala polisorganisationen: Omkostnader ett förslagsanslag av 56 450 000 kr., varav 13 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslagen är i gällande riksstat uppförda med

a) 456 200 000 kr., varav 105 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

b) 51 150 000 kr., varav 11 750 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 109 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 152

av herr *Bohman m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, hemställt att riksdagen måtte för budgetåret 1968/69 anvisa

a) till Lokala polisorganisationen: Avlöningar ett förslagsanslag av 495 000 000 kr., varav 113 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

b) till Lokala polisorganisationen: Omkostnader ett förslagsanslag av 56 700 000 kr., varav 13 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

dels de likalydande motionerna I: 323 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 426 av herrar *Wedén* och *Hedlund* vari hemställt att riksdagen måtte anvisa medel för personalökningar inom den lokala polisorganisationen i enlighet med rikspolisstyrelsens förslag och därför för budgetåret 1968/69 anvisa

a) till Lokala polisorganisationen: Avlöningar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 6 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag om 495 000 000 kr., varav 113 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

b) till Lokala polisorganisationen: Omkostnader ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 250 000 kr. förhöjt förslagsanslag om 56 700 000 kr., varav 13 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

dels de likalydande motionerna I: 224 av herr *Brundin* och fru *Segerstedt Wiberg* och II: 295 av herr *Thylén m. fl.* vari — om ett i motionerna framställt yrkande om ökat anslag till Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. avslås — hemställt att riksdagen måtte anvisa medel för inrättande av 6 polismanstjänster utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit att tilldelas trafiksektionen vid Göteborgs polisdistrikt samt till Lokala polisorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa jämfört med Kungl. Maj:ts förslag ett med 200 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 489 200 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 559 av fru *Diesen m. fl.* och II: 719 av fru *Heurlin m. fl.* vari hemställt

a) att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 495 300 000 kr., varav 113 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, samt

b) att riksdagen — under förutsättning av bifall till hemställan under a) — i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna att tunnelbanepoliserna i Stockholm bör förstärkas med sammanlagt tjugo tjänster,

dels de likalydande motionerna I: 39 av herr *Eric Gustaf Peterson* och II: 55 av herrar *Berglund* och *Hylltander* vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om vidtagande av sådana åtgärder som förhindrar att onödigt höga kostnader uppstår i samband med polititransporter.

Utskottet. Kungl. Maj:t har beräknat medel för 450 nya tjänster, varav 350 polismanstjänster. I motionerna I: 109 och II: 152 samt I: 323 och II:

426 föreslås medelsanvisning på avlönings- och omkostnadsanslagen för ytterligare 264 tjänster motsvarande det antal tjänster som rikspolisstyrelsen föreslagit.

Utvecklingen av polisens arbetsuppgifter fortsätter att kräva ytterligare insatser. De ofta besvärliga förhållanden under vilka polisen har att fylla sin ålagda uppgift att upprätthålla efterlevnaden av samhällets beslut och allmän ordning ställer stora krav på den enskilde polismannen. Rekryteringen har vidgats och utbildningen reformerats. Stöd från allmänhetens sida skulle med hjälp av objektiv information kunna underlätta arbetsuppgifterna. Kungl. Maj:ts förslag innebär en i det samhällsekonomiska läget stark satsning på polisens medelsbehov och en stor del av ökningen har lagts på personalsidan. Den polisiära effektiviteten beror dock inte enbart på personalens storlek. Förslagen innebär även att den tekniska utrustningen kan forisätta. Av väsentlig betydelse är också att arbetet för en fortsatt rationalisering kan fortsätta och därmed inom en nära framtid ytterligare höja polisens effektivitet. Av särskilt intresse i detta sammanhang är sådana åtgärder som medför att personalen kan användas för sina polisiära uppgifter på ett ännu mera ändamålsenligt sätt. Enligt vad utskottet erfarit planeras ytterligare insatser i detta syfte.

Utskottet bedömer utvecklingen av polisens effektivitet som mycket god och anser att Kungl. Maj:ts förslag väl tillgodoser de anspråk för detta ändamål som nu kan ställas vid en fördelning av de totala resurserna. Arbetsförförkortningen den 1 januari 1968, motsvarande ca 450 årsarbetskrafter, bör i princip till stor del motsvaras av rationaliseringsvinster och har även ingått i bedömningen av anslagen för innevarande budgetår. Utskottet avstyrker bifall till motionerna I: 109 och II: 152, såvitt nu är i fråga, samt I: 323 och II: 426.

Utskottets nämnda ställningstagande samt det förhållandet att Kungl. Maj:t bör besluta om fördelning av tjänster på polisdistrikt med en inbördes avvägning av uppgifternas angelägenhet medför att utskottet även avstyrker bifall till motionerna I: 224 och II: 295, såvitt nu är i fråga, samt I: 559 och II: 719.

I fråga om polititransporterna, för vilka kostnaderna bestrids från omkostnadsanslaget, har utskottet inte funnit anledning föreslå någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna I: 39 och II: 55. En kostnadsjämförelse bör omfatta även de extra kostnader för medföljande polisman som i de flesta fall blir nödvändiga av kriminaltekniska skäl om transporten inte kan ombesörjas av godkänd personal.

Vad i statsrådsprotokollet i övrigt anförts i detta sammanhang har inte gett utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 109 och II: 152, I: 323 och II:

426, I: 224 och II: 295 samt I: 559 och II: 719, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, till *Lokala polisorganisationen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 489 000 000 kr., varav 112 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 109 och II: 152 samt I: 323 och II: 426, samtliga motioner såvitt nu är fråga, till *Lokala polisorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 56 450 000 kr., varav 13 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 39 och II: 55.

9) **Lokala polisorganisationen: Utrustning m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 10—B 12, s. 42—45) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* ett reservationsanslag av 14 500 000 kr., varav 2 600 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

2. till *Statens kriminaltekniska laboratorium: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 050 000 kr.,

3. till *Statens kriminaltekniska laboratorium: Omkostnader* ett förslagsanslag av 350 000 kr.

Åklagarväsendet

10) **Riksåklagaren: Avlöningar m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 1—C 4, s. 46—49) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Riksåklagaren: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 609 000 kr.,

2. till *Riksåklagaren: Omkostnader* ett förslagsanslag av 304 000 kr.,

3. till *Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 41 990 000 kr.,

4. till *Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3 447 000 kr.

Domstolarna

11) **Högsta domstolen m. m.: Avlöningar m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 1—D 14, s. 50—61) och med hänvisning till första lagutskottets utlåtande nr 14 hemställer utskottet

A. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta de tingsdomar- och rådmans tjänster och dra in den borgmästar-tjänst som förordats i statsrådsprotokollet,

B. att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Högsta domstolen m. m.: Avlöningar* ett förslagsanslag av 6 457 000 kr.,

2. till *Högsta domstolen m. m.: Omkostnader* ett förslagsanslag av 611 000 kr.,

3. till *Regeringsrätten: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 227 000 kr.,

4. till *Regeringsrätten: Omkostnader* ett förslagsanslag av 57 000 kr.,

5. till *Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok* ett förslagsanslag av 150 000 kr.,

6. till *Hovrätterna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 21 738 000 kr.,

7. till *Hovrätterna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 834 000 kr.,

8. till *Underrätterna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 97 873 000 kr.,

9. till *Underrätterna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 6 221 000 kr.,

10. till *Underrätterna: Ersättningar till nämndemän m. m.* ett förslagsanslag av 11 100 000 kr.,

11. till *Vattendomstolarna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 5 759 000 kr.,

12. till *Vattendomstolarna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 646 000 kr.,

13. till *Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolväsendet* ett reservationsanslag av 400 000 kr.,

14. till *Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolväsendet* ett förslagsanslag av 600 000 kr.

Rättegångsväsendet i allmänhet

12) **Ersättning åt domare, vittnen och parter m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 1—E 4, s. 62—64) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Ersättning åt domare, vittnen och parter* ett förslagsanslag av 16 800 000 kr.,
2. till *Kostnader enligt lagen om fri rättegång* ett förslagsanslag av 8 700 000 kr.,
3. till *Understöd för utomprocessuell rättshjälp* ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.,
4. till *Tornedalens rättshjälpsanstalt* ett förslagsanslag av 334 000 kr.

Kriminalvården

13) **Kriminalvårdsstyrelsen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 1—F 2, s. 67—71) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 7 277 000 kr.,
2. till *Kriminalvårdsstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 269 000 kr.

14) **Fångvårdsanstalterna: Avlöningar och Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkterna F 3—F 4, s. 71—76) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1968/69 anvisa

- a) till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar ett förslagsanslag av 112 600 000 kr.,
- b) till Fångvårdsanstalterna: Omkostnader ett förslagsanslag av 34 853 000 kr.

Anslagen är i gällande riksstat uppförda med 97 344 000 kr. respektive 32 653 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 109 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 152 av herr *Bohman m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående de rättspsykiatriska undersökningarna i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 227 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 297 av herr *Wedén m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag om tillfälliga personalförstärkningar vid de rättspsykiatriska kliniker som har de längsta väntetiderna för undersökningar i avsikt att nedbringa väntetiderna,

dels de likalydande motionerna I: 226 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 298 av herr *Wedén m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till motionerna I: 227 och II: 297 hemställts att riksdagen måtte

a) anvisa medel för inrättandet av 8 tjänster som verkstadsförmän vid de allmänna häktena, 3 e. o. konsulenttjänster för fritids- och kontaktverksamhet samt ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 35 000 kr. ökat anslag till arvodering av fritidsledare m. m. och därför till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 335 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 112 935 000 kr.

b) anvisa 655 000 kr. till undervisning och fritidssysselsättning samt bibliotek vid fångvårdsanstalterna och därför för budgetåret 1968/69 under andra huvudtiteln till Fångvårdsanstalterna: Omkostnader anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 35 053 000 kr.

De rättspsykiatriska undersökningarna berörs även i motionerna II: 568 samt II: 675, över vilka utskottet senare avger utlåtande.

Utskottet. I motionerna I: 226 och II: 298 har förordats ökad medelsanvisning under avlönings- och omkostnadsanslagen för undervisnings-, fritids- och kontaktverksamhet. Kungl. Maj:ts förslag innebär att anslagsposterna för dessa ändamål räknats upp med 75 000 kr., medan i motionerna förordas en höjning med ytterligare 345 000 kr. I motionerna framhålls att avvägningen enligt de nuvarande behandlingsmetoderna mellan arbetsdriften, där man gör stora satsningar, och fritidsverksamheten, som bedöms som mycket försummad, kan vara tveksam.

Kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården har enligt sina direktiv bland annat att överväga i vad mån förändringarna i arbetsdriftens uppläggning ger anledning till ändrade regler om arbetsplikt, fritid och arbetsersättning. En bedömning av medelsberäkningarna för det närmaste budgetåret har dock inte föranlett utskottet att förorda en annan fördelningsgrund. Motionsyrkandena innebär också att fritidsverksamheten skulle ytterligare tillgodoses först inom vidgade resurser. Med hänsyn till dessa förhållanden och då den ökade medelstilldelning som föreslagits för fångvårdsanstalternas del tillgodoser anspråken i avsevärd utsträckning kan utskottet inte tillstyrka motionerna i detta hänseende.

Ytterligare personella resurser föreslås i de nämnda motionerna I: 226 och II: 298 genom medel för 8 tjänster som verkstadsförmän vid de allmänna häkten som förlagts till polishus och sålunda inte utgör häktesavdelning vid fångvårdsanstalt. Enligt gällande lagstiftning må häktad inte åläggas arbete men får om det kan ske utan olägenhet utföra lämpligt arbete som han själv anskaffar eller som eljest kan beredas honom. Häktningstiden är vanligen någon eller några veckor. Förutom vid sinnesundersökning kan

tiden dock vid omfattande utredning och fullföljd till högre instans utsträckas till flera månader. Den 1 december 1967 fanns det 313 häktade beträffande vilka inte förordnats om rättspsykiatrisk undersökning.

Den nämnda kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården har även att överse behandlingen av häktade i vissa avseenden och därvid beakta möjligheterna att rationellt lösa bl. a. behandlingsfrågorna gemensamt för häktade och intagna i fångvårdsanstalt.

Enligt utskottets mening förtjänar frågan om de häktades behandling uppmärksamhet. Utskottet förutsätter att pågående utredningsarbete kommer att kunna ge underlag för reformer. Speciella svårigheter är dock förenade med att bereda dessa personer arbete, särskilt vid vissa häktningsgrunder. Mot bakgrund därav godtar utskottet den bakom Kungl. Maj:ts förslag liggande medelsberäkningen och avstyrker motionerna även i denna del. Utskottet förutsätter att, inom ramen av anslag enligt Kungl. Maj:ts förslag och gällande behandlingslagstiftning, möjliga åtgärder vidtas för att underlätta de i motionerna avsedda häktades sysselsättning.

Utskottet återkommer i det följande till frågan om de häktade som i väntan på psykiatrisk undersökning förvaras på de nuvarande rättspsykiatriska klinikerna och i häktesavdelningar i anslutning till dem.

Enligt av riksdagen år 1961 antagna riktlinjer genomförs en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet. Nya rättspsykiatriska kliniker för häktade och misstänkta på fri fot skall uppföras i Lund, Uppsala, Göteborg, Stockholm och Umeå. Av dessa beräknas klinikerna i Lund och Uppsala vara färdigbyggda våren 1969 medan Göteborgskliniken beräknas bli färdig i början av år 1970. Vidare skall rättspsykiatriska stationer för misstänkta på fri fot inrättas i ytterligare fem städer. Tills vidare och i avvaktan på att de nya klinikerna blir färdiga utgör de psykiatriska avdelningarna vid fångvårdsanstalterna Långholmen, Malmö, Härlanda, Härnösand och Håga tillika rättspsykiatriska kliniker. Den 1 december 1967 fanns det 217 häktade beträffande vilka förordnats om rättspsykiatrisk undersökning.

Dröjsmålen med de rättspsykiatriska undersökningarna särskilt av de häktade har påtalats i motionerna I: 109 och II: 152 samt I: 227 och II: 297 med understrykande av problemen i Stockholm. I de förenämnda motionerna förordas en skyndsam departementsutredning med uppgift att framlägga konkreta förslag till rationaliseringar inom den nuvarande organisationen. I de sistnämnda motionerna krävs förslag till tillfälliga personalförstärkningar vid de kliniker som har den sämsta arbetsbalansen.

Enligt vad utskottet erfarit har numera beslut fattats om en förstärkning av resurserna vid rättspsykiatriska kliniken i Stockholm, innebärande att en överläkartjänst dubblas från den 1 mars 1968 och under nästa budgetår och att ytterligare inrättas tjänster för en kurator och två biträden. Redan tidigare har en förbättring av den tekniska utrustningen möjliggjorts.

Därigenom har det främsta syftet med motionerna tillgodosetts och föreslagna åtgärder i detta hänseende är därför inte erforderliga. Som utskottet i annat sammanhang nedan anför kan man även räkna med en avlastning av de rättspsykiatriska klinikerna genom att läkartjänsterna vid Kumlaanstalten besätts.

Problemet med de långa väntetiderna för häktade undersökningsfall och deras sysselsättning har även varit föremål för överväganden inom justitiedepartementet. Möjligheterna att bereda dem som förvaras på de nuvarande rättspsykiatriska klinikerna och i häktesavdelningarna vid dessa ett meningsfullt arbete är starkt beskurna. Det har därför övervägts om i vart fall vissa av dessa kan föras över till fångvårdsanstalter. Frågan om erforderliga lagändringar övervägs inom departementet. En departementspromemoria i ämnet och om avräkning av häktningstid vid internering eller ungdomsfängelse uppges komma att inom kort remitteras på sedvanligt sätt. Lagrådsremiss och proposition kan väntas under innevarande år.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt föranleder ingen erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 226 och II: 298, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1968/69 anvisar

a) till *Fångvårdsanstalterna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 112 600 000 kr.,

b) till *Fångvårdsanstalterna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 34 853 000 kr.,

2. att riksdagen

a) avslår motionerna I: 109 och II: 152 i vad de avser utredning angående de rättspsykiatriska undersökningarna,

b) avslår motionerna I: 227 och II: 297 i vad de avser tillfälliga personalförstärkningar vid vissa rättspsykiatriska kliniker.

15) *Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m. m. fl. anslag.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 5—F 10, s. 77—80) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.* ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.,

2. till *Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* ett reservationsanslag av 200 000 kr.,

3. till *Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

4. till *Ersättning för vård på anstalter som ej tillhör kriminalvården, m. m.* ett förslagsanslag av 290 000 kr.,

5. till *Centrala nämnderna* ett förslagsanslag av 250 000 kr.,

6. till *Övervakningsnämnderna* ett förslagsanslag av 2 025 000 kr.

16) **Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt F 11, s. 80—81) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1968/69 anvisa till Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar ett förslagsanslag av 9 093 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 7 193 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 226 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 298 av herr *Wedén m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till motionerna I: 227 och II: 297 hemställts att riksdagen måtte anvisa medel för den personalutökning inom skyddskonsulentorganisationen som föreslagits av kriminalvårdsstyrelsen och därför till Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1968/69 under andra huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 726 000 kr. förhöjt anslag av 9 819 000 kr.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär i fråga om medel för personal att organisationen som omfattar 235 tjänster förstärks med 15 skyddsassistenter och 6 övriga tjänster, varav 3 för ett nytt frivårdshotell. Motionsyrkandet och kriminalvårdsstyrelsens förslag innebär att medel därutöver föreslås för 2 nya skyddskonsulenter, 1 biträdande skyddskonsulent, 4 skyddsassistenter, 1 assistent vid Skyddsvärnet och 14 övriga tjänster. Antalet villkorligt dömda med övervakning, till skyddstillsyn dömda och villkorligt frigivna med övervakning steg under tiden den 1 september 1966—den 1 september 1967 med 1 011 personer till 19 209. Andelen ungdomar inom frivårdsklientelet har de senaste åren varit sjunkande.

Frivården har byggts ut avsevärt med hänsyn till det ökande antalet frivårdsfall och förändringarna i användningen av frivården. Utbyggnaden bör som anförts i statsrådsprotokollet fortsätta. Den relativt stora förstärkningen av personalen enligt Kungl. Maj:ts förslag måste anses väl tillgodose skäligen anspråk på takten i denna utbyggnad. Utskottet kan därför inte för nästa budgetår tillstyrka en ytterligare ökning av personalresurserna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 226 och II: 298, såvitt nu är

i fråga, till *Skyddskonsulentorganisationen*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 9 093 000 kr.

17) *Skyddskonsulentorganisationen*: *Omkostnader*. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 12, s. 81—82) hemställer utskottet att riksdagen till *Skyddskonsulentorganisationen*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 1 450 000 kr.

18) *Ersättningar till övervakare*. Kungl. Maj:t har (punkt F 13, s. 82—84) föreslagit riksdagen att till *Ersättningar till övervakare* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 12 500 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 6 500 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 107 av herrar *Torsten Andersson* och *Nils-Eric Gustafsson* samt II: 221 av herr *Svensson* i Vä har hemställts att riksdagen måtte besluta

a) att ersättning till övervakare skall utgå med 50 kr. per månad och fall,

b) att hos Kungl. Maj:t anhålla om överväganden angående differentiering av övervakararvodena i enlighet med vad i motionerna anförts,

c) att antalet övervakningsuppdrag per övervakare maximeras till fem, samt

d) att hos Kungl. Maj:t anhålla om överväganden angående en förändring av titeln »övervakare» i enlighet med vad i motionerna anförts.

Till bevillningsutskottet har hänvisats de likalydande motionerna I: 119 och II: 236 om rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för kostnad i samband med övervakningsuppdrag. Bevillningsutskottet behandlar dessa i sitt utlåtande nr 6.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag om ökad medelsanvisning grundas på en beräkning av effekten av höjda övervakararvodena i enlighet med ett därav avgivet utredningsförslag.

Förslaget i motionerna I: 107 och II: 221 om övervakarens bruttoersättning i normalfallet överensstämmer med departementschefens anslagsberäkning och är därför i sådan mening tillgodosett. Frågan om avdrag vid inkomstbeskattning för omkostnader behandlas av bevillningsutskottet. Enligt statsutskottets mening föranleder de av departementschefen förordade ersättningsgrunderna ingen erinran från utskottets sida. Den förordade

möjligheten att ge övervakare ersättning för kostnader utöver schablonbeloppet 15 kr. i månaden bör i princip stå öppen beträffande alla sådana motiverade och inte obetydliga kostnader. Kungl. Maj:t har att bestämma villkoren för även dessa ersättningar.

Någon riksdagens åtgärd i fråga om differentiering av arvodena är nu inte påkallad.

En föreskrift om maximering av antalet uppdrag för en övervakare är nu inte lämplig eller genomförbar. Utskottet biträder vad departementschefen anfört i denna del.

Utskottet kan biträda den positiva grunden för motionsförslaget i namnfrågan men finner inte skäl att förordna någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Ersättningar till övervakare* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 12 500 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 107 och II: 221.

19) **Kurser för övervakare och personundersökare.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 14, s. 84—85) hemställer utskottet

att riksdagen till *Kurser för övervakare och personundersökare* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 150 000 kr.

20) **Understöd åt villkorligt frigivna m. fl.** Kungl. Maj:t har (punkt F 15, s. 85) föreslagit riksdagen att till Understöd åt villkorligt frigivna m. fl. för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 1 500 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 250 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 226 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 298 av herr *Wedén m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till motionerna I: 227 och II: 297 hemställts att riksdagen måtte till Understöd åt villkorligt frigivna m. fl. för budgetåret 1968/69 under andra huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 500 000 kr. förhöjt anslag av 2 000 000 kr.

Utskottet. Den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av anslaget motive-ras med det ökade medelsbehov som särskilda ersättningar åt övervakare för vissa utlägg kan medföra. Under erinran om vad utskottet anfört därom under punkten 18 tillstyrks denna anslagshöjning.

Förslaget i motionerna I: 226 och II: 298 avser att öka medelsanvisningen för att kompensera ökningarna av antalet personer i frivård och av lev-

nadskostnaderna. Medelsberäkningen grundar sig på kriminalvårdsstyrelsens anslagsframställning där en jämförelse gjorts med anslagsnivån budgetåret 1961/62. Anslagsnivån har varit oförändrad sedan budgetåret 1965/66 då anslaget höjdes från 1 000 000 kr. till 1 250 000 kr. Med hänsyn till tveksamheten i en rent proportionell jämförelse och till den nivå som bestämts för budgetåret 1965/66 kan enligt utskottets bedömning oförändrat grundanslag godtas även för nästa budgetår. Motionerna avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 226 och II: 298, såvitt nu är i fråga, till *Understöd åt villkorligt frivivna m. fl.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett anslag av 1 500 000 kr.

21) **Bidrag till Svenska skyddsförbundet och Utbildning av personal.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 16—F 17, s. 85—86) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Bidrag till Svenska skyddsförbundet* ett anslag av 60 000 kr.,

2. till *Utbildning av personal* ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.

22) **Kriminologisk forskning.** Kungl. Maj:t har (punkt F 18, s. 86) föreslagit riksdagen att till Kriminologisk forskning för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

Anslaget är inte uppfört i gällande riksstat.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 109 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 152 av herr *Bohman m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående behovet av forskningsresurser på kriminalpolitikens område, med inriktning på särskilt angelägna åtgärder och reformer,

dels de likalydande motionerna I: 462 av fröken *Mattson m. fl.* och II: 630 av fru *Skantz m. fl.* vari anhallits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att en undersökning företages beträffande förhållandena, vårdformerna och vårdresultaten vid våra ungdomsfängelser.

Utskottet. 1967 års riksdag uttalade sig för att en plan för den kriminologiska forskningen utarbetas så snart som möjligt (SU 1967: 175). Förslaget om anvisande av anslag är ett led i utbyggnaden av denna forskning.

Med hänsyn därtill och till att frågorna övervägs inom justitiedepartementet anser utskottet syftet med motionerna I: 109 och II: 152 i detta avseende vara tillgodosett.

Frågan om inordnandet av en undersökning beträffande ungdomsfängelserna i forskningsplanerna torde böra ytterligare anstå. Någon riksdagens åtgärd enligt förslag i motionerna I: 462 och II: 630 är nu inte påkallad. Underlag för en bedömning av de olika uppgifternas inbördes prioritet inom tillgängliga forskningsresurser kan ännu inte anses föreligga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Kriminologisk forskning* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 300 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 109 och II: 152, såvitt nu är i fråga,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 462 och II: 630.

23) **Motioner angående bidrag till Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering.** I de likalydande motionerna I: 549 av herr *Ahlmark* och fru *Elvy Olsson* samt II: 577 av herrar *Larsson* i Borrby och *Mundebo* har hemställts att riksdagen under justitiehuvudtiteln måtte bevilja Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering ett anslag om 100 000 kr. för budgetåret 1968/69.

Utskottet. Det i motionerna föreslagna anslaget syftar till att ge Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering (KRUM) resurser för en reseombudsman, centralt kansli och en kurator. Stödbehovet får därför förutsättas bli bestående.

Enligt utskottets mening saknas ännu tillfredsställande underlag för den organisatoriska utvidgning av kriminalvårdsinsatserna som ett stöd till KRUM skulle innebära. Även begränsningen av de totala resurserna för ändamålet talar mot att anslag beviljas.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna I: 549 och II: 577.

Diverse

24) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna G 1—G 7, s. 87—89) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Kriminalvårdsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 14 405 000 kr.
2. till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:*

Byggnadsstyrelsens delfond ett förslagsanslag av 55 418 000 kr.

3. till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* ett förslagsanslag av 379 000 kr.,

4. till *Ersättning till försvarets fastighetsfond för fångvårdsanstalten i Hälsingborg* ett förslagsanslag av 67 000 kr.,

5. till *Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

6. till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område* ett förslagsanslag av 70 000 kr.,

7. till *Bidrag till Nordisk Domssamling* ett reservationsanslag av 23 000 kr.

25) **Bidrag till politiska partier.** Kungl. Maj:t har (punkt G 8, s. 89) föreslagit riksdagen att till Bidrag till politiska partier för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 23 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 38 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 56 av herr *Bohman m. fl.* vari under åberopande av motionerna I: 35 och II: 50 hemställts att riksdagen måtte avslå det under andra huvudtiteln till Bidrag till politiska partier för budgetåret 1968/69 anvisade förslagsanslaget av 23 000 000 kr.,

dels motionen II: 425 av herr *Rubin* vari hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om att ett bidrag av 23 000 000 kr. skall anvisas till de politiska partierna för budgetåret 1968/69.

Motionerna I: 35 och II: 50 samt motionen II: 949, vari motionen II: 425 åberopats, har hänvisats till konstitutionsutskottet som däröver avgett utlåtanden nr 11 respektive nr 14.

Utskottet. Under hänvisning till konstitutionsutskottets nyssnämnda utlåtanden och till statsutskottets utlåtande nr 2 år 1967 avstyrks bifall till motionerna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 38 och II: 56 samt II: 425 till *Bidrag till politiska partier* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 23 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

Domänverket

26) Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt I: Ju: 1, s. 90) hemställer utskottet att riksdagen till *Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

27) Polishus m. m. Kungl. Maj:t har (punkt II: Ju: 1, s. 90—91) föreslagit riksdagen att till Polishus m. m. för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 40 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 557 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 734 av herr *Wedén m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna köpekontrakt avseende förvärv av polishus enligt vilka erläggandet av köpeskillingen fördelas på fyra budgetår i stället för tre som departementschefen föreslår,

b) till Polishus m. m. för budgetåret 1968/69 under kapitalbudgeten, andra huvudtiteln, anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 20 000 000 kr. minskat investeringsanslag av 20 000 000 kr.

Utskottet. 1967 års riksdag (SU 1967: 2, s. 28—29) bemyndigade Kungl. Maj:t att godkänna köpekontrakt avseende förvärv av polishus enligt vilka erläggande av köpeskillingen fördelas på tre budgetår. Bemyndigandet utgick från att köpekontrakt som godkänns under innevarande budgetår medförde kostnader om högst 20 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70. Samtidigt anvisades under anslaget 40 milj. kr. varför ramen för köpekontrakten under innevarande budgetår motsvarar 80 milj. kr. I statsrådsprotokollet förutsätts nu att köpekontrakt som godkänns under nästa budgetår därutöver får medföra kostnader om högst 20 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag om anslag för nästa budgetår, varav 20 milj. kr. kan åtgå till täckning av

åtaganden. Under detta budgetår och vid fortsatt giltighet av bemyndigandet skulle ett ytterligare utrymme av 40 milj. kr. för ändamålet uppkomma.

Den i motionerna föreslagna anslagsminskningen skulle, vilket även anges som motionernas syfte, kunna medföra att några åtaganden om inlösen av polishus inte kan göras under nästa budgetår. Utskottet har i annat sammanhang framhållit värdet av att tillgängliga resurser inom polisen utnyttjas så väl som möjligt. En av förutsättningarna för en sådan rationalisering är att ändamålsenliga lokaler finns att tillgå. En ur statens synpunkt ekonomisk upprustning av lokalbeståndet förutsätter i många fall att polishusen löses in. Föreslagen ändring av bemyndigandet skulle vid bifall till motionerna i övrigt kunna tillämpas endast i anslutning till den del av anslaget som inte binds genom kontrakt under detta budgetår och sålunda endast få sekundär betydelse.

Utskottet delar, i motsats till motionärerna, även departementschefens åsikt att det i vissa fall kan vara lämpligt att tillgodose behovet av nya lokaler genom nybyggnad i statlig regi. Kungl. Maj:t har i december 1966 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera polishus i Gävle samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Avsikten är att program och byggnadsutformning skall kunna vara normgivande för byggnader för liknande ändamål på andra orter. Det har ansetts särskilt angeläget att alla möjligheter att nedbringa byggnadskostnaderna tillvaratas. I oktober 1967 har projekteringsuppdrag även lämnats beträffande polishus i Ängelholm.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 557 och II: 734 i vad de avser anslagsberäkningen till *Polishus m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 40 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 557 och II: 734 i vad de avser bemyndigande för Kungl. Maj:t att fördela köpeskillingen på fyra budgetår.

28) **Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården.** Kungl. Maj:t har (punkt II: Ju: 2, s. 91—93) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 25 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 109 av herr Holmberg m. fl. och II: 152 av herr Bohman m. fl. vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen

måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående en anpassning av kriminalvårdens anstaltsbyggande till moderna behandlingsprinciper,

dels de likalydande motionerna I: 227 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 297 av herr *Wedén m. fl.* vari, såvitt nu är i fråga, yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om

a) utredning med deltagande av behandlingsexpertis om fångvårdsanstalters lämpliga storlek och utformning samt att Kumlaanstalten, som ett led i detta utredningsarbete, förses med den personal som ingick i de ursprungliga planerna för anstalten,

b) utredning om frekvensen av s. k. skärningar vid olika anstalter samt om orsakerna till dessa och åtgärder för att motverka dem.

Utskottet. Anslagsberäkningen för nästa budgetår anknyter till en i statsrådsprotokollet redovisad investeringsplan. Denna plan tar upp den beräknade medelsförbrukningen för innevarande och nästa budgetår beträffande olika företag. Mot denna medelsberäkning har utskottet ingen erinran.

I investeringsplanen redovisas även de kostnadsramar som godtagits av Kungl. Maj:t eller föreslås av kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté samt departementschefens bedömning av dessa. Denna bedömning lägges till grund för den nämnda beräkningen av medelsförbrukningen.

Fångvårdens byggnadskommitté har i samband med sina förslag för nästa budgetår erinrat om att kommittén år 1965 lagt fram en tioårsplan för utbyggnaden av kriminalvårdens anstaltssystem. Planen syftade till att dels ersätta det gamla beståndet av uttjänta cellfängelser och dels möta det ökade platsbehov som kunde väntas enligt en då föreliggande prognos. Denna prognos bör enligt kommittén förnyas så snart erforderligt underlag finns. Tioårsplanens målsättning har endast delvis återspeglats i de ekonomiska långtidsbedömningarna. Det av kommittén framlagda och enligt ovan redovisade förslaget till investeringsplan utgår i princip från 1965 års tioårsprogram.

Fångvårdsanstalterna byggs upp inom kriminalvårdsräjonger, fem geografiskt bestämda grupper för ordinärt manligt klientel, och tre specialgrupper — interneringsräjongen och ungdomsräjongen för män samt kvinnoräjongen. I en räjong ingår centralanstalten, den slutna vårdanstalten, de öppna anstalterna och kolonierna samt tillsynsanstalterna. Så många intagna som möjligt förs över till de öppna anstalterna. Kritik har framförts mot principerna för anstaltsbyggandet, främst såvitt avser centralanstalten som den uppförts i Kumla. Denna kritik har främst avsett att den lilla gruppens princip inte praktiskt fungerade, att kontakterna mellan intagna, personal och chef var otillfredsställande och att miljön var nedbrytande.

Med erinran om den nämnda kritiken framförs motionsyrkanden med utredningskrav. I motionerna I: 109 och II: 152 anförs att det uppdrag

som getts kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården är alltför begränsat och otillräckligt. Det förordas därför en förutsättningslös utredning som bland annat skall överväga vad som från behandlingssynpunkt är lämpligt och att man låter resultatet påverka anstaltsbeståndets utformning. I motionerna I: 227 och II: 297 förordas en översyn av anstaltspolitiken med särskilt sikte på anstalternas lämpliga storlek vid en avvägning där vårdaspekterna går före de ekonomiska aspekterna.

Enligt utskottets mening bör frågan om centralanstalternas storlek och utformning som hittills utredas och i första hand bedömas av fångvårdens byggnadskommitté vari bland andra ingår företrädare för de fyra stora politiska partierna i riksdagen. Enligt vad utskottet erfarit kommer till kommittén att knytas nya ledamöter och experter genom vilka vårdaspekterna blir ytterligare företrädade. Därigenom och även genom kontakter mellan byggnadskommittén och kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården får motionärernas huvudsakliga syften i dessa delar anses tillgodosedda. Någon riksdagens åtgärd blir därför inte erforderlig.

Det har vidare upplysts att överläkartjänsten vid Kumlaanstalten kommer att förenas med ett tilläggsarvode och att ökade förutsättningar nu anses föreligga att få denna tjänst och även första läkartjänsten besatta. Detta innebär såväl att förordade personalökningar tillgodoses i de centrala delarna som att genom dessa resurser kan väntas ytterligare belysning av problemen bakom de s. k. skärningarna. Vidare kan en viss avlastning väntas för de rättspsykiatriska klinikerna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 109 och II: 152 i vad de avser utredning angående kriminalvårdens anstaltsbyggande,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 227 och II: 297 i vad de avser utredningar om fångvårdsanstalters lämpliga storlek och utformning samt om s. k. skärningar.

Stockholm den 27 februari 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Gillström (s), Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Bertil Petersson (s), Ottosson (h), Per Jacobsson (fp), Wååg (s), Wallmark (h), fru Elvy Olsson (cp) och herr Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Blidfors (s), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Bergman (s), fröken Olsson (s), herrar Gustafsson i Skellefteå (fp), Lindholm (s), Lindahl (s), Antonsson (cp), fröken Ljungberg (h) och herr Mundebo (fp).

Reservationer

1) vid punkten 8 (Lokala polisorganisationen: Avlöningar och Omkostnader) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Per Jacobsson* (fp), *Wallmark* (h), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Bohman* (h), *Eliasson i Sundborn* (cp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson i Skellefteå* (fp), *Antonsson* (cp), fröken *Ljungberg* (h) och herr *Mundebo* (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Utskottet bedömer» och slutar med »och II: 719» bort ha följande lydelse:

»Utskottet bedömer visserligen utvecklingen av polisens effektivitet som god men anser i likhet med vad som anförts i motionerna I: 109 och II: 152 samt I: 323 och II: 426 att Kungl. Maj:ts förslag inte är till fyllest i rådande läge. Ökande brottslighet, lång tidsutdräkt för brottsutredningar, ganska låg uppklaringsprocent, behov av ökad trafikövervakning och mycket omfattande övertidsarbete för polispersonalen är företeelser som kräver en större satsning. Utskottet finner det inte försvarligt att underskrida rikspolisstyrelsens förslag, vilket redan det innebär en minskning med mer än 25 % av det antal tjänster som styrelsens egen långtidsprognos förutsatte för budgetåret 1968/69. Utskottet delar departementschefens uppfattning att ett ökat antal polistjänster medför en nedgång i övertidsarbetet, varför en minskning av kostnaderna för övertidsersättning kan beräknas. Utskottet förordar en ökning av polisorganisationen utöver Kungl. Maj:ts förslag med 114 tjänster för polismän och 150 tjänster för annan personal till en beräknad kostnad av sammanlagt 6 250 000, varav 250 000 avser omkostnader.

Utskottets nämnda ställningstagande samt det förhållandet att det bör ankomma på rikspolisstyrelsen att besluta om fördelning av tjänsterna inom olika distrikt med en inbördes avvägning av uppgifternas angelägenhet medför att utskottet avstyrker motionerna I: 224 och II: 295, såvitt nu är i fråga, samt motionerna I: 559 och II: 719.»

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 109 och II: 152 samt I: 323 och II: 426 och med avslag å motionerna I: 224 och II: 295 samt I: 559 och II: 719, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, till *Lokala polisorganisationen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 495 000 000 kr., varav 113 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,»

dels utskottets hemställan under 2. under förutsättning av bifall till yrkandet beträffande 1. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 109 och II: 152 samt I: 323 och II: 426, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Lokala polisorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 56 700 000 kr., varav 13 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,»

2) vid punkten 14 (Fångvårdsanstalterna: Avlöningar och Omkostnader)

a) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Antonsson* (cp) och *Mundebo* (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 10 som börjar med »Kommittén för» och slutar med »detta hänseende» bort ha följande lydelse:

»En sådan förnyad principiell bedömning av avvägningen mellan de olika behandlingsmomenten bör utföras inom kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården. Emellertid nödvändiggör den arbetstidsförkortning som nu sker vid anstalterna att man ställer ökade anslag till förfogande för internernas sysselsättning under den ökade fritid som de nu automatiskt får. Från kriminalvårdsstyrelsen har man vid upprepade tillfällen framhållit att fritiden är den mest problematiska tiden för de intagna och att sysslöshet föder disciplinproblem. Utskottet vill därför tillstyrka den föreslagna ökningen av anslagen till fritidsverksamhet av olika slag.»

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med »Den nämnda» och slutar med »häktades sysselsättning» bort ha följande lydelse:

»Det är uppenbart olyckligt att människor i pressande väntan på rättegång hålls inspärrade utan rättegång även när det rör sig om kortare tidsperioder. När häktningstiderna på grund av omfattande förundersökningar eller överklagande utsträcks kan det ibland verka direkt nedbrytande. Man har också från olika myndigheters sida uppmärksammat detta förhållande. De nya allmänna häkten som nu iordningställts i olika delar av landet har

också försetts med lokaler för arbetsledare, närförråd och större källarförråd. Hittills har dock endast ett av de åtta häkten som nu tagits i bruk erhållit tjänster för arbetsledare. Utskottet anser att övriga häkten bör få de tjänster som begärts.»

dels att utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 226 och II: 298, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1968/69 anvisar

a) till *Fångvårdsanstalterna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 112 935 000 kr.,

b) till *Fångvårdsanstalterna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 35 053 000 kr.,»

b) av herr *Kaijser* (h).

3) vid *punkten 16* (Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Per Jacobsson* (fp), *Wallmark* (h), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Bohman* (h), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Antonsson* (cp), fröken *Ljungberg* (h) och herr *Mundebo* (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 13 som börjar med »Frivården har» och slutar med »av personalresurserna» bort ha följande lydelse:

»Med anledning av den kraftiga ökning av frivårdsklientelet som skett i och med att nya former för frivård tillkommit genom brottsbalkens genomförande m. fl. reformer ter det sig angeläget att ytterligare öka satsningen på frivården. Från många skyddskonsulentdistrikt rapporteras om en utomordentligt ogynnsam arbetssituation. Utskottet vill därför i princip tillstyrka kriminalvårdsstyrelsens anslagsäskanden på denna punkt. Det förefaller dock välbetänkt att uppskjuta anvisandet av medel till personal till de två frivårdshotell som är under uppförande till budgetåret 1969/70.»

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 226 och II: 298, såvitt nu är i fråga, till *Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 9 652 000 kr.»

4) vid *punkten 18* (Ersättningar till övervakare) av fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Eliasson* i Sundborn (cp) och *Antonsson* (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15 som börjar med »Någon riksdagens» och slutar med »inte påkallad» bort ha följande lydelse:

»Därutöver finner utskottet det motiverat med en differentiering av arvo-

dena efter uppdragens art. Ett högre arvode bör således utgå, exempelvis när övervakningen avser internerings- eller ungdomsfängelseklientel.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen

a) i anledning av motionerna I: 107 och II: 221 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om differentiering av övervakararvodena,

b) avslår motionerna I: 107 och II: 221 i övrigt.»

5) vid *punkten 20* (Understöd åt villkorligt frigivna m. fl.) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Antonsson* (cp) och *Mundebo* (fp) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Anslaget till understöd åt villkorligt frigivna har legat på samma nivå sedan 1961/62. 1965/66 höjdes anslaget med 25 %. Under samma period har levnadskostnadsindex höjts från 270 till 350. Samtidigt har också frivårdsklientelet ökat med 34 %. Man har också nyligen infört möjlighet att ge anstaltsintagna längre permissioner för sökande av arbete inför frigivningen. Denna möjlighet har använts i mycket hög grad under innevarande budgetår vilket inneburit en kraftig belastning av anslaget, eftersom dessa personer fortfarande anses befinna sig i behandling inom kriminalvården och därför i allmänhet inte kan erhålla socialhjälp. Med anledning av den kraftiga ökningen av antalet personer som erhåller stöd av detta anslag anser vi att en ökning bör ske.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 226 och II: 298, såvitt nu är i fråga, till *Understöd åt villkorligt frigivna m. fl.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett anslag av 2 000 000 kr.»

6) vid *punkten 22* (Kriminologisk forskning) av herrar *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Wallmark* (h), *Bohman* (h) och fröken *Ljungberg* (h) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17 som börjar med »Med hän- syn» och slutar med »vara tillgodosett» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill dock i likhet med vad som framhållits i motionerna I: 109 och II: 152 betona angelägenheten av att arbetet med planeringen av den kriminologiska forskningen forceras.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 109 och II: 152, såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om planeringen av den kriminologiska forskningen,»

7) vid *punkten 23* (Motioner angående bidrag till Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering) av herr *Per Jacobsson* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Antonsson* (cp) och *Mundebo* (fp) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening utför Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering (KRUM) ett betydelsefullt arbete på det kriminalpolitiska fältet. Särskilt vill utskottet understryka angelägenheten av den verksamhet som bedrivs för att underlätta de frigivnas ofta svåra situation främst i form av förmedling av kontakter med arbetsgivare, hyresvärdar och privatpersoner. Mot bakgrund härav finner utskottet det motiverat att tillstyrka ett anslag till förbundets verksamhet.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionerna I: 549 och II: 577 till *Bidrag till Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 kr.»

8) vid *punkten 25* (Bidrag till politiska partier) av herrar *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Wallmark* (h), *Bohman* (h) och fröken *Ljungberg* (h) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»De i motionerna I: 38 och II: 56 anförda skälen för avslag av förslaget om medelsanvisning finner utskottet övertygande.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionerna I: 38 och II: 56 samt II: 425 avslår Kungl. Maj:ts förslag om anslag till *Bidrag till politiska partier* för budgetåret 1968/69.»

9) vid *punkten 27* (Polishus m. m.) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp) och *Mundebo* (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Den i» och slutar med »i Ängelholm» bort ha följande lydelse:

»Avtal med stöd av det Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet har, enligt vad som upplysts för utskottet, ännu inte medfört några väsentliga betalningsåtaganden för de kommande budgetåren. Enligt utskottets mening bör de kostnader om högst 20 milj. kr. för ettvarvt av budgetåren 1968/69—1970/71 som förutsatts vid 1967 års riksdags beslut och i Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag kunna inrymma erforderliga medel för ändamålet. För budgetåret 1968/69 erfordras därför endast en medelsanvisning av 20 milj. kr. i enlighet med förslaget i motionerna I: 557 och II: 734. Med denna utgångspunkt bör lämnat medgivande kvarstå och gälla i av departementschefen förutsatt omfattning.»

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 557 och II: 734 i vad de avser anslagsberäkningen till *Polishus m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.,»

10) vid punkten 28 (Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården)

a) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Johan Olsson* (cp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Antonsson* (cp) och *Mundebo* (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »rättpsykiatriska klinikerna» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är det väsentligt att en förnyad prövning av centralanstalternas storlek och utformning kommer till stånd. I samband härmed bör som ett led i den försöksverksamhet med olika behandlingsformer som bör bedrivas i anslutning till utredningsarbetet Kumlaanstalten förses med den personal som anstalten ursprungligen planerades för. Utskottet finner det lämpligt att Kungl. Maj:t fattar beslut om de yttre formerna för en sådan översyn.

Antalet skärningar tycks på senare tid ha tilltagit kraftigt och fall har förekommit på många anstalter. Det är uppenbart att dessa utgör ett allvarligt problem. Hitills har man enligt uppgift från kriminalvårdsstyrelsen inte insamlat några statistiska uppgifter om denna företeelse. Det är av stor vikt att man granskar problemet närmare och får möjligheter att ta reda på vilka anstalter som haft särskilt många skärningar, vilka kategorier av intagna det gällt och vilka typer av problem de haft. En sådan utredning och insamlande av statistiskt material bör lämpligen ske på kriminalvårdsstyrelsen.»

dels utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen med bifall till motionerna I: 227 och II: 297, såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om utredningar beträffande fångvårdsanstalters lämpliga storlek och utformning samt om s. k. skärningar.»

b) av herr *Kaijser* (h)

c) av fröken *Ljungberg* (h).